

Kocsis László műve Bárdi Sándor által

Bárdi Sándor a Magyar Pénz

*„Egy költő Sándor halála
pereménél bús”*

Van próza — Bárdi Sándor

Kocsis László

a vasi föld hűségese poétája

Tíz éve, 1973. március 9-én halt meg a vasi tájak halk szavú költője, Kocsis László. Bár hosszú életének nagy részét a Dél-Dunántúlon, Tolnában és Baranyában töltötte, költészete eltéphetetlenül kapcsolódott a szülőföldjéhez.

*Születtem Szöcén kilencvenegy őszén
Gerendás házbán. Apám mester volt,
Széparcú, nagykedvű, híres torkú
kántor.
Anyám mindszei asztalosnak lánya,
Törékeny, szőke falusi virág.
Szép gyermekségem finom fuvoláját
Gyarmaton fújtam...*

írta „Életrajzi-töredék” című versében magáról.

A szegény kántorgyerek a gyarmati elemi után Szombathelyre kerül a premontrai gimnáziumba. Később többször emlékezik a kopott ruhás de „nagy álmú diák”-ra a költő. Már 16 éves korában megjelennek első versei a megyei lapokban Szentgotthárdon, Muraszombaton, Szombathelyen. Az iskolában köt életre szóló barátságot osztálytársával, Ósz Ivánnal. 1909-ben páratlan dologra vállalkoznak; harmadik gimnazistaként osztálytársaik ismerőseik anyagi segítségével verseskötetet jelentetnek meg együtt *Röszelángok* címmel. Költői értéke ugyan nincs a kötetkének; ifjúkori zsengek sorakoznak benne, a nép-nemzeti epigonizmus gyengécske hajtásai, de maga a megjelentetés jelzi az elszántságot, hogy az anyagi javakkal nem biztató költői pályával eljegyezze magát. Később így mondott köszönetet szülőföldjének:

*Vasban becézett hű anyaház,
Ringatott bölcső s bölcs szó, anyás-
Csók melengetett, ha fájt a láb.
Szombathely adott ifjúságot:
Céltalanságok, hiúságok
Rabjának útján célt kiáltott.
(Vasból indultam Baranyáig)*

Veszprémi, majd pécsi tanulóévek után a fiatal káplán Magyarországra kerül. Verseit már nemcsak a dunántúli, hanem a pesti lapok is közlik (Élet, Katolikus Szemle, Alkotmány). S. ekkor 1917-

Dunántúl mértéke alakítja, s amelyek oly szeretetreméltóan idézik fel a pannontájak és hagyományok egyszerű és nyugalmas gráciáját.” A címlapon a töviskoszorú nem a krisztusi, hanem az emberi szenvedések szimbóluma. A gazdasági válság embert próbáló világában, a mindennapi kenyérért pöröl:

„... akinek
nincsen földi kenyere, nem nyúlhat az angyalok égi falatjáért.” (Mindennapi kenyereink zsoltára)

Illyés Gyula 1933-ban így vélekedik róla: „Alázatos, s a külvilág iránti érzéseiben van valami Szent Ferenc állandó meghatottságából. Egyetlen költő, de megérezni, midőn igazi élmény érinti; nyelvezete, mely máskor könnyen szédül a szavak örvényébe, ilyenkor megérett és egyszerű... Az életből — s ez elgondolkoztatott — tisztán csak azt látja, amit gyermekkorában látott; a fogyasztékos technikájú vers ilyenkor átátmelegül, különben gyakorta dagályos, képzavarokba bonyolódik; több kötete után is költői pályája még mindig forduló előtt van, a feloldódás, a szabadabb ömlés előtt” (Nyugat, 1933.)

Közben tagjává választja a Szent István Akadémia, a Pécsen megalakuló Janus Pannonius Társaság alelnöke lesz. Gyakran jár haza a vasi földre, ahol Bárdosi Németh János és Ósz Iván társaságában arat nagy sikereket a közönséggel való találkozásain, mert kissé fátyolos, lágy hangján hallgatóinak szívébe lopja verseit.

Újabb kötetait, a Két külön világ-ot és a Dóm-ot Rónay György, Weöres Sándor, Thurzó Gábor méltatja.

Az 50 éves költő 1940-ben Új-Dombóvárra kerül. A falusias környezet felidéz benne gyermekkorát. Így születik meg a Falum képeskönyve, mely Rábagyarmatról szól.

Már előző kötetekben is gyakran emlékezik gyermekkorára, a szeretett faluról azonban többet akart elmondani. Így rajzolta meg utolsó megjelent kötetében, a valóságot az aranyló emlékezésen átszűrve, a századforduló faluját és népet meleg költői lélekkel. „Boldog táj, amelynek ilyen költői kalauza akad...”

ben újra merész vállalkozásba fog néhány irogató szegényember: Két tanító, Váth János és Finta Sándor, egy kis káplán, Kocsis László és egy kistisztviselő, Ósz Iván. „Nemzedékek” néven írói társaságot, kiadó vállalatot hoznak létre. A nyomdát maguk fizetik, a terjesztést, árusítást maguk végzik, és örülhetnek, ha szegényes fizetésükből nem visz el túl sokat ez a szenvedély. És ilyen körülmények között is 20 év alatt megjelent ebben a sorozatban 40 kötet, közöttük Pável Ágostoné, Bárdosi Németh Jánosé s természetesen az alapítók több könyve. Másodikként Kocsis: Kolostori csend című kis kötete, melynek versein ha érződik is a nyugatosok (Kosztolányi, Juhász) és Harsányi Lajos hatása, már önálló költői arcot rajzol elénk. Harsányi Lajos így mutatja be a fiatal költőt: „Kocsis László néhai jó Anyos Pálunk tökéletesített, művészi magaslatra emelkedett mása... Csupa enyhe hangulat, ártatlan me-rengés, áldott szépségek titkaiba való el-merülés minden sora.” (Alkotmány, 1917. szept. 30.)

A gyermekként megélt és felnőttként látott falusi szegénység olyan példák felé tereli, melyek talán lelki alkatából is erednek: Szent Ferenc válik a követendő példává, akinek köteteket is szentel. Közben végleg Pécsre kerül, ahol akkor kezd mozgolódni az íróknak egy kis csoportja Várkonyi Nándor vezetésével.

Az 1931-ben megjelent Mindennapi kenyerünk nemcsak költői útjának fontos állomása — mely tartalmi és formai megújulását tükrözi — hanem országos elismerést is hoz számára. Gyergyai Albert így méltatja a Nyugatban (1931): „Legjobb versei... a szülőföldről fakadó rigmusok, amelyekben a zsolozsmázást a

dog nép, amely néma érzelmeinek megszólaltatására ilyen hűséges, tisztalelkű poétát talál”, írja róla Székely László (Dunántúli Szemle; 1943.) Gulyás Pál pedig a súlyosabb gondolatokat emeli ki: „Észreveszi Kocsis László a szociális problémákat is az idilli jelenetek mögött... A részesek című versének olvasásakor például mintha Illyésék lenge, laza rímű lírája intene:

*Vasárnap egy volt a szerdával,
Daluk is egy volt: a szerszám-dal.
Az otthon süllyed, veszendő a nyár,
Vasvári búcsú Kisasszonykor,
Ha rá gondoltak, a lenge pléhkanál
Evéskor kezükben megállt tétován.”*

Az öregedő költő mellől sorba dőlnek ki az alkotótársak, akikkel együtt indult el hajdan, hogy irodalmi életet teremtsen a Dunántúlon. Elsiratja őket, de a világra már bölcs megnyugvással tekint. Az Arany-öszikék rezignációja csendül ki utolsó verseiből:

*En itt maradtam könyveimmel,
Egy-két remegő régi rímmel
Dunántúl lankás oldalán.
Az újat bárha mondanám,
Foltoznom foltom, toldanám
Az évek jöttét s az éneket,
Az év s az ének már csak délibáb.*

Utolsó társa, Bárdosi Németh János járogat fel hozzá pécsi lakásába, hogy aztán ő búcsúztassa el ettől a világtól, mely utolsó évtizedeiben megfélemedezett róla.

Nem volt nagy költő, de egy nehéz korban vállalkozott arra, hogy hirdesse a szépet, mert „öszönösen tudta, a szépség nem múlik el, a szépség az megmarad.” (Bárdosi Németh János)

Acs László

Kocsis László versei

Sirató

Pálmai Sándor, Kis Bodor Pál,
Fényes csillagtok hol botorkál?
Egyik a Donnál, másik a Búgnál
Örökre örök nádasban bujkál.

Pálmai Sándor, az a pálma
Nagy gyászt borított az apádra,
Fekete kendőt anyád fejére,
Mátkád azóta jár feketébe.

Kis Bodor Pál, egy feleséged
S két pöttön árvád leshet téged.
Táskád rakhatja jóval, arannyal,
Telve az már fekete bánattal.

Öszutó

Kátyús dülökre varjak telepedtek.
Elfogyott már az őszi keverés...
Lankákon, völgyben tarka-barka pettyek,
Már jó a búbos s bundán heverés.

Komlóskert végén elszunnyadt méhkasok,
Törpe házak közt köd és sáros út.
Lelkekben búos gond, szobákban sóhajok,
Hol szent néz rájuk s bujdosó Kossuth.

Most nincs vidám vigasza a bornak.
Az öregek a fiukra gondolnak:
Orosz pusztákról visszajön-e még?

A gyermek festett kék lánán guggolva,
Amíg el nem alszik, hévvel dúdolja
Hunor a Mogor vitézi énekét.

8

VASNÉPE